

Gondolatok az Erdőgazdálkodás a XXI. század küszöbén című írás kapcsán

Az Erdészeti Lapok 2000 decemberi számában jelent meg a kitűnő szakember, *Bartha Pál* tollából az „Erdőgazdálkodás a XXI. század küszöbén” című elméleti jellegű, jövőbe mutató írás. Többször tanulmányozása után megéledtem bennem, hogy a nagy formátumú cikknek (tanulmány) csakis a vadászati jog hasznosítását, a vadgazdálkodást érintő témáihoz, mintegy kiegészítő véleményként – jelezve a vonatkozó részeket – hozzászólok.

A vadászati jog hasznosításának problémaköre

A vadászati törvény nem zárja ki a 30 ha alatti földterületek tulajdonosait a vadászati jog hasznosításával kapcsolatos döntésekből. A törvény 2. § 5. bekezdés a) pontja biztosítja a kisföld-tulajdonosok döntési jogát, mert vagy „más természetes vagy jogi személyt bíznak meg”.

Ez a természetes személy elsősorban a 30 ha alatti földtulajdonosokból kerül (kerül) ki, mert az tudja a többiek érdekét képviselni. Ezt a személyt megválasztják, illetve a vadászterület kialakításakor az érintett tulajdonosok saját körükből megválasztották.

Végig kell gondolni, hogy mi lenne, ha a vadászati jog gyakorlására összehívott földtulajdonosi közösségek ülésén minden kis területtel (1–30 ha közötti) rendelkező tulajdonos jelen lenne (lett volna, amikor a vadászterületeket éppen a földtulajdonosok alakították ki). Legfeljebb tornateremben és foci pályán lehetne megrendezni a gyűlést. Jelenlegi létszám: 246 000 fő erdőtulajdonos és megközelítőleg 1 000 000 fő földtulajdonos. Ez a létszám nem mobilizálható, nem mozgatható és nem is foglalkozik – nem érdeklő – vadászati jogával ennek döntő hányada. A törvény ezen rendelkezés nélkül gyakorlatilag végrehajthatatlan lenne. Ráadásul ilyen kis területre lényegében aprópénzt is alig kap hasznóbérleti díjként.

A földtulajdonosok 1997-ben elérték, hogy létrejűjenek a 3000 ha-os vagy nagyobb vadászterületek. Ezt igazolják az országos adatok. Összesen 1160 vadászterület alakult ki.

Ennek megoszlása:

- önálló vadászatra jogosult, saját jogon vadgazdálkodik 7 db

- önálló vadászatra jogosult, a vadászati jogot hasznóbérbe adta 1 db

- társult vadászatra jogosult, saját jogon vadgazdálkodik 307 db

- társult vadászatra jogosult, vadászati jogát hasznóbérbe adta 845 db

Ebből 120 területen a földtulajdonosok saját maguk gyakorolják a vadászati jogot mint formátlan társaság, és ezenfelül nem vadásztársaság működik még 139 vadászterületen (pl. erdőbirtokossági társulat, szövetkezet, közhasznú társaság, erdőgazdasági és mezőgazdasági részvénytársaság stb.). Ezek az adatok bizonyítják, hogy van földtulajdonosi vadászati szervezet. A 901 vadásztársaságban is számtalan földtulajdonos vadászik, és ezeknek a vadásztársaságoknak is a földtulajdonosi közösségek adták hasznóbérletbe az általuk kialakított vadászterületet.

A tulajdon és használat elkülönüléséből fakadó konfliktusok

Erőteljes kijelentés, hogy a földtulajdonhoz kötött vadászati jog a magántulajdonú erdők vonatkozásában nagymértékben formális. Az adatok ettől eltérőt igazolnak: 3 erdőbirtokossági társulat saját jogon folytat vadászatot 11 623 ha-on, a 120 földtulajdonosi közösségi vadászterületen – ahol a tulajdonosi közösség saját maga folytat vadászatot, vadgazdálkodást – összesen 766 ezer hektáron sok erdőtulajdonos is található, aki gyakorolja a vadászatot. De hogyan is tudná a 246 ezer erdőtulajdonos az átlagosan 1,6 ha/fő erdőterületen ténylegesen gyakorolni a vadászati jogot? (A két utóbbi adatot az Erdészeti Hivatal hivatalos közleménye rögzíti.) Fikció ennyi tulajdonos esetében és ilyen apró erdőterületen gyakorolni a vadászati jogot. Arról nem is beszélve, hogy az Erdészeti Hivatal hivatalos adatai szerint ennyi ismert tulajdonosa van azon nagyságú erdőterületnek 562 000 ha-on, ahol már folyik és ahol rövidesen megindul az erdőgazdálkodás. Nincs ismert tulajdonosa 193 000 ha magánerdőnek. Akkor itt hogyan érvényesülne ténylegesen a földtulajdonhoz kötött vadászati jog – a gyakorlatban? És még mennyi lesz az ismert erdőtulajdonos? Mintegy 150 ezer fő még?

A konfliktuskezelés lehetséges iránya

A szerző szerint: „a földtulajdonhoz kötött vadászati jog gyakorlatban való érvényesítése”. Bizony, így ez megint csak egyszerű kijelentő mondat, tényadatot mellőzve. Jelentős területen ez már ténylegesen működik. Mégpedig 94 az erdőgazdasági részvénytársaságok által vadászatiilag hasznosított 1 122 ezer hektáron, valamint a már korábban is felsorolt 120 vadászterületen és még 45 mezőgazdasági részvénytársaság, közhasznú társaság, szövetkezet által hasznosított vadászterületen. Nyilván a szerző arra gondolhatott, hogy ahol vadásztársaság kapta hasznóbérbe a vadászterületet, ott esetleg ez még nem érvényesül. Jelenleg 901 vadásztársaság kapott hasznóbérbe területet (6908 ezer ha), de hangsúlyozom: földtulajdonosi közösségtől. Az meg ugye elképzelhetetlen, hogy 246 ezer fő, majd még erdészeti nyilvántartásba kerülő mintegy 150 ezer fő, tehát összesen mintegy 400 ezer erdőtulajdonos és mintegy 1 millió földtulajdonos személyként gyakorolja majd a földtulajdonhoz kötött vadászati jogát. Képtelenség, és ez nem is oldja meg a szerző által konfliktusnak minősített helyzetet. Ez nem lehet a konfliktuskezelés lehetséges iránya. Elfogadható, hogy összességében növelni kell az erdő- és földtulajdonosok vadászati jog gyakorlásának jobb érvényesülését, ha tényleg akarják. Ehhez hozzá kell tenni, hogy a közzölt 901 vadásztársaságból szép számmal a földtulajdonosok által újonnan alakított vadásztársaság is található. Egyetértek azzal, hogy ezen a téren szükség van bizonyos változásokra.

Az erdő- és vadgazdálkodás konfliktusa

A szerző az általa levezetett – fentiekben általam észrevételezett – logikából igen sommázzott következtetést vont le. „Mivel fentiek szerint a vadgazdálkodás kicsúszott az erdőtulajdonosok ellenőrzése alól, erdei vadkár ügyében az erdőgazdálkodói kör gyakorlatilag kiszolgáltatott helyzetbe került.”

Az erdei vadkár megállapítására két jogszabály is (erdőtörvény, vadászati

törvény) és a Polgári Törvénykönyv jogi lehetőséget biztosít. Az erdőtörvény a folyamatban lévő erdősítésben elkezdett vadkár megállapítását az elsőfokú erdészeti hatóság jogkörébe adta (E-lap), míg a vadászati törvény a elkezdett vadkár hatósági úton, vadkárbecslési eljárás keretében történő érvényesítését teszi lehetővé, majd pedig bírósági útra terelhető (Ptk.). A hatástalanság állításával szemben felsorolom az utóbbi években országosan fizetett vadkártérítési összegeket.

Év	Erdei vadkár, millió Ft	Mezőgazdasági vadkár, millió Ft
1994	109	389
1995	124	569
1996	113	859
1997	82	709
1998	78	731
1999	125	929

Csak élni kell a jogszabályi lehetőségekkel.

A konfliktuskezelés lehetséges iránya

A szerző javaslata: „hatékony presszionálási eszközök az erdei életközösséget károsító vadállományt tartó vadgazdálkodók ellen”.

A megoldásra nincs konkrét javaslat. Néhányat felsorolok:

- A fentiekben leírt jogszabályi lehetőséget hatékonyan és folyamatosan ki kell használni.
- A gímszarvas- és a vaddisznóállományt jelentősen csökkenteni kell.
- Az állami erdőterületeken ne a túltartott nagyvadállomány legyen az rt. érdeke és célja.
- Túlzott a vadászati célt szolgáló vadaskertek létesítésének igénye és nagysága.
- A vadállomány csökkentésében hatósági jogkörrel rendelkező szervezetek (megyei vadászati hatóság, erdészeti hatóság, természetvédelmi hatóság) keményen követeljék meg a tízéves és éves vadgazdálkodási tervekben jóváhagyott kilövési tervszámok teljesítését.

A természetvédelem és a vadgazdálkodás konfliktusa

Előjáróban tisztázni kell, hogy a szarvasegység, mint szakmai fogalom és mértékegység, már nem létezik, nem használt. A cikkben említett 33 ezer db

szarvasegység, mint az erdők természetes vadeltartó képessége (ez a fogalom is idejétmúlt, nem használt) még 1980-ban, az első hivatalos tízéves vadgazdálkodási üzemtervek készítésekor került meghatározásra, amelyben nem szerepelt az erdőben fenntartható 17 000 db vaddisznó.

Éppen a természetvédelem „találta ki” a legkisebb fenntartandó és a legna-

Vadfaj neve	Legkisebb fenntartandó (db)	Legnagyobb fenntartandó (db)	Létszámbecslés (db)
Gímszarvas	25 000	58 000	77 000
Dámszarvas	1 300	9 000	20 000
Őz	100 000	290 000	294 000
Muflon	0 (?)	4 000	10 500
Vaddisznó	18 000	40 000	76 000

Nem vitás, jelentős a nagyvadlétszám, az őz kivételével túltartott a mennyiség, és talán a valóságban a gímszarvas még több is lehet, ahogy azt több publikációban, előadásokban szakemberek közölték.

El kell ismerni, hogy számos helyen elviselhetetlenül terheli az erdei és mezőgazdasági növényzetet.

A legnagyobb gond ebben az, hogy ennek igen jelentős hányada az állami erdőgazdaságok területén található. Az ott túltartott vadállomány miatt éppen az állami erdőterületeken van a sok ezer km erdőfelújítást védő kerítés.

Hasonlítsuk össze: az állami erdőterületek nagysága 1 035 000 ha, míg az erdőgazdasági részvénytársaságok használatában lévő vadászterületek nagysága: 1122 ezer hektár. Ezenfelül további vadászterületeken elnyerték az 51%-os szavazati aránnyal a vadászati képviselői jogot. Azaz lenne lehetőségük a vadállományt jelentősen csökkenteni. Kérem megnézni a mellékelt térképeket, hogy hol becsülték a legtöbb nagyvadat és hol lőtték le a nagyvadat. Bizony állami erdőterületeken!

Az Erdészeti Hivatal jelentős erőfeszítéseket tett a legnagyobb fenntartható létszám megállapításakor. A tervezett mennyiséggel nem tudott egyetérteni – teljesen jogosan és szakmailag megalapozottan. „Sajnos” a túltartott vadállománynak igen nagy a gazdasági bevételi értéke. Az Állami Erdészeti Szolgálat területi igazgatóságai az erdősítések műszaki átvételei során megingathatatlanul rögzítsék a jegyzőkönyvekben a keletkezett erdei vadkárt. Igaz, ez évente csak a folyamatos és ápolás alatt álló erdőterületekre vonatkozik és nem érinti az „öregebb” erdőket.

gyobb fenntartható nagyvadlétszám fogalmát. A gyakorlatban semmi értelme nincs a „legkisebb fenntartható” fogalomnak és mennyiségnek. A főhatósági természetvédelem és a vadászati hatóság jegyzőkönyvileg megállapodott, hogy az öt nagyvadfajból mi lehet a két adat, amelyet az alábbiakban – hozzáátve a 2000. évben becsült létszámot – rögzítünk.

A konfliktuskezelés lehetséges iránya

Nem elég ehhez a szerző által írt „együttműködés olyan vadlétszám kialakításában, amely sem a természetközeli erdőgazdálkodás gyakorlati megvalósításának, sem az extenzív (passzív) erdőfenntartásnak már nem gátja”. Kevés az együttműködés.

Kell

- a vadgazdálkodási körzetekre előírt legnagyobb fenntartható létszámra kell – legalább – csökkenteni a nagyvad-, elsősorban a gímszarvas- és vaddisznólétszámot;

- a tízéves vadgazdálkodási és erdőgazdálkodási üzemtervekben az erdészeti hatóság szakhatósági, ill. jóváhagyási jogával keményen éljen és rögzítse a tényleges vadlétszámot;

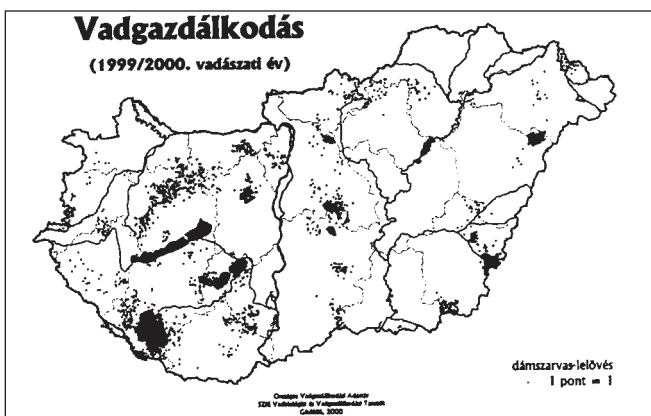
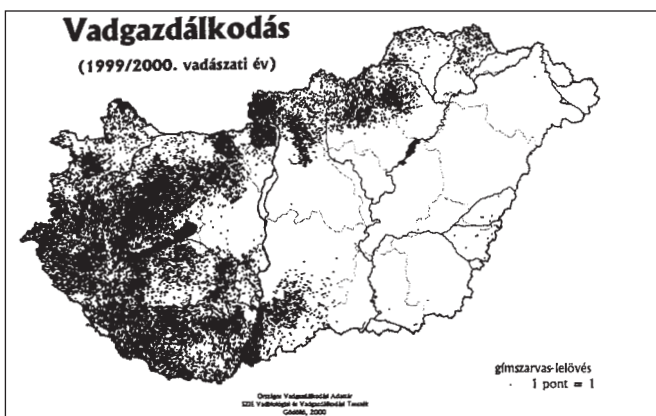
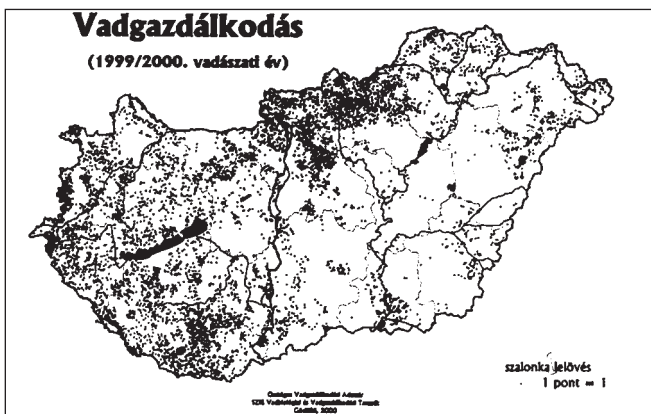
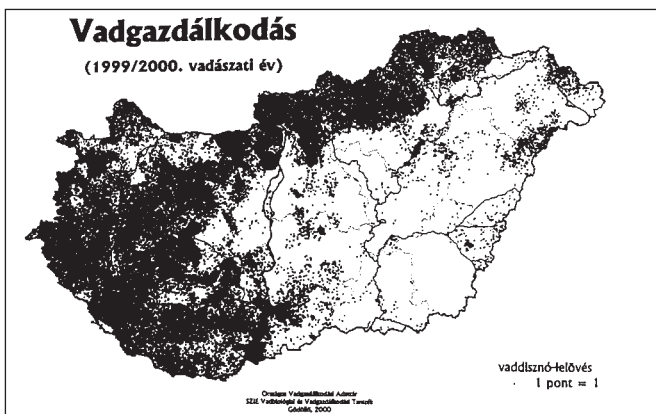
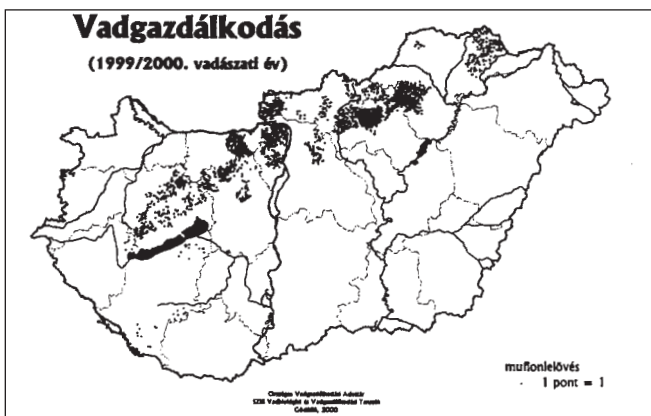
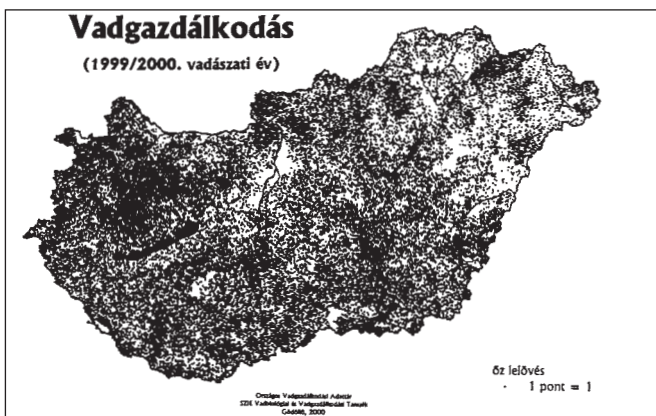
- az éves vadgazdálkodási tervek kilövési tervszámait – csökkentési szándékkal – drasztikus mértékben írja elő az erdészeti hatóság, és a végrehajtást követelje meg;

- éljen az erdészeti hatóság az erdő-törvényben és a vadászati törvényben adott erdővédelmi és vadgazdálkodási bírságolási lehetőséggel.

Egyetérték a szerző azon megállapításával, hogy a túltartott vadállomány az „erdésznél” is nagyobb akadálya a természetközeli erdőgazdálkodás gyakorlati megvalósításának.

A távlatokra, a jövőbe mutató helyzetelemzés és konfliktuskezelés megjelölt lehetséges irányait rögzítő kitűnő szakmai írást egy kicsit adatokkal pontosítani, a napi helyzetbe gondoltam elhelyezni és értelmezni.

Remélhetőleg ezt a szerző nem veszi rossz néven.

A makrogombák termőhely-jelző szerepéről

Svéd bükkösökben vizsgálták a makrogombák előfordulását, és kapcsolatot kerestek talajviszonyaikkal. Úgy találták, hogy mérsékeltén savanyú, mull-humuszos talajokban inkább a lebontó gombák kaptak lábra, míg a mikorrhiza-gombák szerepe a talaj savanyodásának erősödésével fokozatosan nőtt.

A kifejezetten bükkös-gombák aránya a vizsgált bükkösökben 20% alatt maradt. Érdekeség az, hogy a fenyesekhez kapcsolódó fajok az erősebben savanyú talajokon akkor is megjelentek, ha egyetlen szál fenye sem fordult ott elő.

A makrogombák további vizsgálata talajjelző szerepük ismeretét növelheti.

[Hivatkozás: G. Tyler: Macrofungal flora of Swedish beech forest related to soil organic matter and acidity characteristics. Forest Ecol. Mgmt., 10 (1985), 13–29. o.]

Dr. Szodfridt István

TÜKRÖS RELASZKÓPOK TELJES KÖRŰ FELÚJÍTÁSA

A Tükrös Relaszkópokat gyártó cég – RELASKOPTECHNIK V. RT, Salzburg, Ausztria – vállalja régi, elhasználdott relaszkópok teljes körű felújítását – alkatrészcsere, beszabályozás, skálaátállítás stb. A felújítás költségei, az alkatrészérték és munkaráfordítás függvényében, az új eszköz bekerülési árának cca. 20%-a.

*Részletes felvilágosítás: GEGEX BT
Gáspár-Hantos Géza, 1121 Budapest, Árnypus út 15. Tel.: 1 394-1630*